GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe ½ 5 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 21/2 galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVIII.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxe timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 50. **Brasiovu 25|13 Iuliu** **1875.**

Pucine notiuni despre dreptulu electorale in beseric'a orientale si anume in cea din Dací'a.

„Congressulu bisericescu alu archidiecesei gr. catholice romanesci de Alb'a-Iuli'a tienutu intre 4/16 si 8/20 Iuniu alu a. c. a cassatu dreptulu poporaniloru de a-si alege ei insii pe parochulu loru ,si a substituitu acelui dreptu candidatur'a prin scaunulu archierescu de cate trei individi la fia-care parochia, din care poporanii adunati se -si aléga pe unulu. Cu acestu canonu congressulu a calcatu in pitióre unulu din cele mai scumpe institutiuni si drepturi ale bisericei Resaritului.“

Asia audimu vorbindu pe amicii dreptului electorale absolutu, adeca alu sufragiului universale.

Cestiunea acésta se desbatuse in comissiune mai pe largu decatu in siedinti'a plenaria a congressului, publiculu inse pe din afara n'au avutu ocasiune de a cunósce argumentele, care s'au aruncatu in ambele discuri ale cumpenei; de aceea unora li se pare, ca congressulu ar' fi calcatu si violatu unu dreptu essentiale si stravechiu alu poporului, care se tiene de s. beserica a Resaritului.

Nu ne vomu demitte aici in definitiunile dreptului electorale, de care s'au datu in epoce diverse, nici vomu stá la disputa cu amicii sufragiului universale, care tocma in epoc'a nóstra s'a compromissu fórte greu; nu vomu stá multu la vorba nici cu theologii si cu canonistii, cari distingu aprigu intre alegeri ecclesiastice, care -si cauta modellulu loru numai in doctrin'a primitiva a christianismului, in chiamarea apostoliloru prin insusi auctorulu religiunei, in alegerea altoru apostoli totu numai prin apostoli, in denumiri de ale loru, in chiamarea celoru sieptedieci si asia mai departe, ca-ci unele cá aceste n'au loculu aici si nici ca suntu de competenti'a nóstra; ci ne vomu margini la unele notiuni istorice, care stau multu mai aprópe de noi si pe care le póte intielege si badea Ilie, si nenea Nicolae, si mosiu Dumitru.

Asia déra noi aici se ne marturisimu nesciinti'a si se dicemu, ca nu cunóscemu cine va fi alesu séu denumitu in cursu de vreo 1500 de ani pe parochi in beseric'a Resaritului, déra se vedemu care este legea si praxea mai dincóce in acea beserica.

La bulgari si la macedoromani in Bulgari'a, Macedoni'a, Thessali'a, Epiru, se afla multime nenumerata de preoti greci, cá parochi si cá spirituali, chiamati si asiediati de catra archierei, de airea, in parochii bulgaresci si macedoromanesci. Acésta praxe nu este de eri, nici de alaltaeri; intrebati inse la Constantinopole, de candu este?

Se trecemu din cóce de Dunare. In „Regulamentulu pentru disciplin'a bisericésca,“ adoptatu de catra s. Sinodu alu Romaniei si sanctionatu de catra Domnulu tierei, la capu IV „Despre cleru“ artic. 36 s'a legiuitu asia:

„Alegerea si numirea persóneloru la serviciile si posturile bisericesci ale Eparchiei (diecesei) aterna dela chipzuirea episcopului eparchiotu, carele aduna prin protoerei (protopopi) tóte informarile despre calitatile canonice si legale a le candidatiloru.“

„Art. 37. Hirotonisirea in treptele de preotu si diaconu este una lucrare, ce aterna ne midiulocitu de cercetarea si hotarirea episcopului eparchiotu, carele se incredintiédia in marginea canóneloru si a legiloru tierei despre vredinici'a celui ce cauta hirotoni'a, si dupa hirotonisire ei slobóde carte archierésca, coprindietóre de dat'a hirotoniei, cu unu extractu de principalele datorintie ale treptei celui hirotonisitu si investita cu subscrierea sa, cu sigilulu episcopiei si cu celelalte forme de cancelaria.“

Asia déra in Romani'a necum se fia vorba de alegerea parochiloru prin poporani, déra episcopatulu nu vrè se scia nici macaru de simpla candidatiune, ci se obliga numai a trage prin protopopi „informatiune despre calitatile canonice si legale ale candidatiloru.“ Intr'acesa din alti articli (12 pana 15) si din totu spiritulu acestui regulamentu se póte deduce, ca chiaru si acelea informatiuni ale protopopiloru se voru cere numai pana candu episcopii voru avé candidati de ajunsu pentru tóte parochiile, esiti din seminariu, instruiti, educati si cercati acilea, din aintea ochiloru archieresilui, dupa care apoi informatiunea protopopului nu mai are sensu. Cu alte cuvente: archiereii diecesani in beseric'a Resaritului inca se sciu si se tienu pe senesi responsabili pentru credinti'a, portarea si tóta disciplin'a ereiloru (preotiloru) si a protoereiloru (protopopiloru), prin urmare -si sustienu dreptulu de a-i denumi ei insii.

Vedi si in Russi'a, totu asia.

Cumu este in Asi'a mica, in Siri'a si Egiptu, nu scimu, ca nu amu vediutu, déra se póte afla. Se venimu acasa la noi, aici in Transilvani'a. Cine au alesu pre preotii romanesci in Transilvani'a, cá de trei sute de ani incóce? Poporulu? Se vorbimu mai antaiu despre comitate, adeca de partea cea mai mare a tierei. Pana la 1700 nu a potutu fi nici vorba de alegeri prin poporu, ci 'iau candidatu aristocrati'a feudala preste totu, si 'iau recomendatu superintendentii calvinesci la metropoliti si episcopi spre hirotonire, séu spunendu adeverulu intreguletiu, superintendentii calvinesci poruncea metropolitiloru si episcopiloru romanesci, cá acestia se hirotonésca de preoti si diaconi pe cine recomendá ei, éra nu pe cine voiá acestia. Ce se mai ascundemu mitî'a in sacu, metropolitii si episcopii nostri decadiusera inca din sec. alu 16-lea la conditiune de vicari umiliti si superentendentiloru (püspök) calvinesci. Limpede stà in legile tierei si in historia, ca nici unu romanu nu póte merge la scóla, si cu atatu mai pucinu a se face preotu, fara permissiunea boieriului seu, si fara voi'a episcopului calvinescu. Chiaru fetiorii preotiloru erá smulsi dela scóla, declarati de iobagi, degradati dupa placulu tiranului la conditiune de sierbitoriu, cocieriu, boariu, vacariu, vatafu de curte s. a. Candu placea domnului seu cá se-lu recomande spre popia, -lu recomendá, de multe-ori inse sub conditiune, cá se iè de socia pe camerier'a, pe sierbitóri'a dómnei, séu pe concubin'a domnului, ori a fiului seu. Intr'acesa teneri de aceia nefericiti invetiá in curtea boieriului limb'a maghiara, erá obligati se mérga la beseric'a domnului seu, se asculte si se sbea in sufletulu loru doctrinele calvinesci. Pe acésta cale si prin asemene metechine s'au furisitu in diecesele romanesci multime de popi de nationalitate romanósca, déra de lege calvinésca, cari apoi au calvinitu unu numeru asia considerabile din poporu, in catu acestoru romani calviniti pe la 1568 li s'au datu altu episcopu de legea calvinésca; éra pre cati nu iau potutu calvinî, prin urmare si maghiarisá prin popi facuti din argatii curtiloru boieresci, iau calvinitu si maghiarisatu prin pedepse aspre. Si cá se nu dica renegatii nostri, ca vorbimu in ventu, se citamu si aici incai urmatóriele parti din legile acestei tieri.

Art. 13 din 6 Ianuariu 1568 alu carui sensu este, ca valachii cari s'au abatutu dela religiunea loru resariténa, se fia obligati a se supune sub grea pedépsa, la superintendentele care li s'a datu.

Irt. 16 alu dietei dela Turd'a tienuta in 24 Ian. 1560 decide, cá romanii din comunele calvinite se dè la popii loru calvinesci cate una claia de grau dela fia-care familia *).

Prin art. 5 din 21 Aprile 1577 s'a decretatu, cá romanii cari s'au lapedatu de religiunea grecésa si s'au facutu calvini se-si aléga altu superintendente in loculu celui care morise **).

(Va urmá.)

Brasiovu 23 Iuliu 1875. Exc. Sa d. ministru de culte si instructiune publica alu Romaniei Titu Maiorescu trece prin Brasiovu in caletoria la Parisu spre a asiste la congressulu universalu geograficu, ce se va celebrá acolo in scurtu tempu. —

Dela Galati se scrie, ca in 20 Iuliu a. c. trecù pe acolo ministrulu de resbellu alu Romaniei in Russi'a spre a asiste la manevrele, ce se voru tiené acolo. —

Catu privesce la suveranitatea statului romanu, apoi citimu, ca ministeriulu Romaniei ar' fi pe cale de a incepe tractative de conventiuni si cu marile poteri Itali'a si Russi'a, ceea ce organulu officiosu din Rom'a „Opinione“ crede, ca se si afla in ajunu, si ca stare comissiune s'a si denumitu de catra min. agricult. ind. si comerciului alu Italiei spre a studié cestiunea unei asemeni conventiuni cu Romani'a, si dice, ca déca Austro-ung. a fostu prim'a din poterile nordului, Itali'a vré se fia prim'a din poterile occidentelui, care se inchia asemene conventiune. E aventagiu politicu diplomaticu acesta pentru recunóscerea autonomiei Romaniei in afara, precandu in lintru se temu patriotii de nabusirea strainiloru din Austro-Ungari'a.

Brasiovu, 23 Iuliu st. n. 1875.

De cate ori duoi pretinsi buni amici se cérta si se sfadescu intre sene, de atate ori trebue se fia in apropiare unu alu treilea, care se se bucure si se caute a esploatá acésta cérta in profitulu seu. Acést'a este o vechia sentintia, care s'a pastratu nestirbita pana in dilele nóstre si care se póte aplicá prea nimeritu la impregiurarea, despre care vorbimu mai la vale.

In cursu de optu ani de dile ungurulu si

---

*) Az Olákok a kik Istennek igéjét vették a praedicatorokoak, kik az Istennek igéjét igazán hirdetik közöttök, egy kalangya buzát adjon minden házas ember.

**) Valachi a graeca fide deficientes, in decessu superintendentis alium eligere possuet (Coll. com Jos. Keményi). — Si cu tóte acestea, unu Koos Ferencz, unu B. Orban si alti cativa publicisti maghiari mai au fruntea cá se éza cu fabul'a loru in lume, ca nu maghiarii si calvinii ar' fi facutu multime de renegati din romani, ci romanii din maghiari. Ce mincluna grosolana! —

neamtiule au traitu in armonia si buna intielegere; nice o eventualitate, nice o calamitate nu li a conturbatu relatiunile de amicitia si nu li-a ciungaritu pretinsulu dreptu, de a domni preste popóre si de a dispune dupa placu de sangele si averile loru. Ei s'au associatu intre sine si au arendatu pre unu tempu anumitu unu dominiu, ce l'au botezatu „imperiu austro-ungurescu“, si pre care de optu ani incóce lu-esploatéza mai multu dupa unu sistemu póte de distrugere decatu dupa unu planu de conservare. Dér cu catu se apropia mai tare espirarea tempului de arenda, adeca esirea din valóre a contractului incheiatu intre sene, cu atatu mai fora indurare procedu ei intru esploatarea si storcerea bunului arendatu, cá si candu s'ar teme, ca si asiá acestu bunu va se apuce mai tardiu pre man'a creditoriloru ipotecari. Cu tóte aceste inse dinsii totu ar' voi se mai reinnoiésca odata contractulu de arenda, inse asiá, cá nice o parte contractanta se nu fia favorisata pre socotel'a celeilalte. Din caus'a acést'a s'au nascutu intre dinsii, ore-cari neintielegeri. Ungurii dicu, ca pana acum ei au fostu nedreptatiti, ca ei n'au avutu nice unu folosu dela dominiulu arendatu, deórece pre totu anulu au trebuitu se platésca sume considerabile pentru stergerea unoru detorie intabulate pre acestu dominiu, fora cá se se fi potutu recompensá din veniturile lui; au trebuitu se faca investitiuni enorme, se construia cali ferrate, se regulieze fluvie si rieri, se faca canaluri, se infrumsetieze orasie, se organiseze si desorganiseze justitii'a si administratiunea publica se dè aventu industriei si comerciului amortitu, si tóte aceste se le faca cu bani luati imprumutu, fora cá ei se se fi bucurе de avantagiele conventiunii vamali si fora cá se aiba si ei **banca** nationale independinte. Astfeliu ei au ajunsu la o stare materiale fórte disoluta, incatu pórta mare grige, ca intr'o buna demanetia creditorii voru veni cu tob'a spre a li vinde si ce li-a mai remasu. Deci deca nemtiulu, aliatulu de pana acum, vrè se traiésca si pre venitoriu in relatiuni de amicitia cu ungurulu, atunci trebue se faca concessiuni in conventiunea vamale si trebue se permita ungurului, cá se-si redice banca nationale independinte, ca-ci altmintrelea nu va fi bine.

Si ce respundu nemtii la aceste lamentatiuni? Cu ce promitu ei a impacá pre fratii loru de cruce? — Cá se fimu drepti, trebue se marturisimu, ca nemtii ridu in pumni si d'ocamdata spunu ungurilor, ca se grigésca numai a-si plati regulatu quot'a detorieloru de statu si se bage bine de seama, ca pre an. v. bugetulu ministrului de resbelu va face cu catera millióne, mai multu, cá anulu acest'a, pentru ca Uchatius a inventatu unu feliu de tunuri, cari suntu totu asiá de solide si de bune, cá si ale lui Krupp, inse suntu multu mai eftine; prin urmare mai trebuescu catera millióne spre a se procura pentru armat'a comuna si aceste arme eftine. Incatu pentru conventiunea vamale, mai este inca tempu de a se intielege, dér cu osebire va fi tempulu candu cea actuale va fi esitu din vigóre. Banca nationale independente inca voru capatá ungurii, numai se mai aiba pucina rabdare. Celu multu cu prim'a Ianuariu 1877 acésta banca -si va poté incepe functiunea.

Asiá cu frumosulu vreau nemtii se molcomésca pre unguri pana candu i va prinde éra la strimtória. Ei promitu a li implini tóte dorintiele, numai se mai aiba pucina rabdare, ca-ci n'a sositu inca tempulu.

Inse bietii unguri si-au cam perdutu patienti'a. Ei au invetiatu multe in scol'a neamtiului; de multe ori s'au vedutu pacaliti tocmai candu credeau a fi aprópe de scopulu doritu, pentru aceea ei ceru assecurare, ca-ci s'au saturatu a mai fi portati de capestru. Apoi d-lu Tisza nu este omulu politicei germane, ci este interpretele fidelu alu vointiei maghiare. Elu vede, ca lassarea de adi pre mane nu e buna, dreptu aceea incérca si dinsulu a exercitá óre-care pressiune asupr'a neamtiului. Asiá unu diurnalu mahiaru, care semte catu de vehementu bate pulsulu d-lui Tisza, scrie intre altele, ca „dusmanulu celu mai infricosiatu, dusmanulu de mórte alu ungurului este germanismulu. Agitatiunile nationali, demonstratiunile selbatice si nebunatice ale slaviloru si romaniloru suntu numai flori la urechia, lapte cu passatu; inse germanismulu, acestu dusmanu secularin apósa cá unu blastemu pre datinele nationali, maghiare si pre aspiratiunile patriotice, elu sémena intre locuitori neincrederea blastemata, sub mantau'a religiunii se furisiéza in concertulu fratiloru de o confessiune si de acolo arunca sagetile veninóse in corpulu institutiuniloru nationali. Cercurile superiori si classea de mediulocu suntu dejá de multu infectate de germanismu; numai poporulu de pre puste mai remasese cá elementu maghiaru curatu si tare, inse prin intinderea cailoru ferrate cadiura in man'a neamtiului si aceste ultime fortaretie ale maghiarismului. Deci fiii natiunii maghiare, vediendu pericolulu, se nu mai stè pre cogete, ci se se opuna acestui dusmanu.

Astfeliu stau astadi ungurii cu nemtii; ei au incepitu a se sfadi intre sine, pentru ca unu se potu imparti bine pre pelea nóstra. Dér' se-i lassamu se se sfadésca si se fimu atenti, ca cine va trage folosulu din acésta certa a loru, cá se fimu dusi la tergu fora de scirea si invoirea nóstra.

Bai'a-de-Crisiu in 13 Iuliu 1875.

— Scól'a de statu si alegerile dietali —.

Ce mai importanta cestiune de viatia nationale este cestiunea de scóla si cultura. Midiuloculu principalu, prin care una natiune póte ajunge la cunóscerea de sene si la respectarea din partea natiuniloru colocuitórie, este scól'a. Prin scóla déra -si póte una natiune vedé realisatu scopulu missiunei sale. Lips'a de scóle a fostu sorgintele intunerecului si indiferentismului. Unde nu este scóla nu póte se fia morala si religiune (?) Asia ar' fi se fia astadi, candu sub constitutionalismulu maghiaru ce a despartitu si se nisuesce din respoteri a despartí pe di ce merge scól'a de beserica, care a fostu si este foculariulu religiunei si moralei, ma inca ce e mai multu paladiulu limbei romane. Degenerandu moral'a si religiunea carea o folosescu cá instrumentu de intriga, in urma se va nasce una Medusa.

Desbinarea scólei de beserica -si are intielesulu seu; ei credu, cumca pre incetulu prin fortia, amagiri, promissiuni marsiave si apucaturi clandestine occupandune scólele si introducundu in ele limb'a maghiara, voru realisá planulu lui Szécsenyi; inse, candu au facutu acést'a, n'au facutu totu, de óra-ce mai au indreptu beseric'a si famili'a, o bucatura mare de inghititu in catu se voru tredi cu una a dóua Moscua.

Candu vorbescu aci de scóle eschidu cele confessionale, ce mai stau inca in nesu cu beseric'a si unde inca nu si-a bagatu vulpea astuta nasulu, fóra amintescu despre binele, ce ni-lu imbia si impunu domnii dilei cu forti'a, infientiandune scóle, asia dise comunali, unde docentii pusi órasi de catra ei -si au programulu si instructiunea loru. Aci pentru prunci cá se invetiè limb'a romana-materna le insira pre pareti asia numitele tabele de pariete, candu au ajunsu inse la cetitu, romanesce nu le mai face nacasu, fiendu ca invetiatoriulu i-a introdusu in cetire ungurésca.

Numai unu esemplu: La noi in Bai'a-de-Crisiu inca in an. tr. se infientiá asia numit'a „scóla de statu“ inca dela inceputu cu doi invetiatori, unulu pentru despartiementulu maghiaru si altulu pentru celu asia poreclitu „romanescu“ ce esiste numai in umbra. Numai acei prunci sciu ceti romanesce, cari au invetiatu la preotii si invetiatorii din comunele loru, éra cei ce de ací voru se incépa a -si pune óre-care base, nice candu nu voru ajunge la cunóscerea de sene, cu tóte ca invetiatoriulu din alu II-lea despartiementu e fetioru de preotu romanu, si cá atare ar' avé chiamarea de a instrui si deprinde pre prunci antaiu si inainte de tóte in limb'a romana; inse ce se-i faci, déca fiulu e indiferentu facia cu parentele si déca asia suna programulu stapanului seu: ca, déca volesce subsistentia si avangeare, din respoteri se se nisuésca la esecutarea instructiunei date de catra cei ce, precum am disu, si din pietri volescu a face arpadini. —

Si óre de ce n'au infiintiatu romanii una scóla elementaria romana alci in acestu centru romanescu? Caus'a principala a fostu delicatulu maru, unirea si neunirea, carui'a se-i fi secatu radecin'a inainte de tempu, cá se nu se póta desvoltá; si astadi amu fi póte unu elementu cu multu mai fórte si mai impunatoriu, si natiunea n'ar' dá nascere atatoru fii rataciti. Acést'a a fostu si caus'a de gimnasiulu nationalo-confessionalu din Bradu nu s'a colocatu in capital'a comitatului, cá celu mai corespundiatoriu locu pentru nobilitarea generatiunei tenere.

A dóu'a causa e ordinariatulu din Lugosiu, in alu carui'a disponabilitate se afla parochi'a Bai'a-de-Crisiu, pre carea a provediutu-o numai cu preotu corespundiatoriu, éra de subsistenti'a lui precum si de redicarea unei scóle confessionale romane, in acést'a parochia fórte pucinu s'au ingrigitu si ingrigescе! Nice case parochiale n'a esistatu in acést'a parochia pana in anulu 1873, candu abie i sucesse preotului, nou venitu, prin infiuintí'a St. P. S. S. Olteanu, unu imprumutu de 2000 fl. v. a. din fondurile diecesane pentru cumpararea localitatiloru parochiali si scolastece. Si óre si-a ajunsu ordinariatulu scopulu in acea ce privesce esistenti'a unei scóle? Nu!

La inceputu se vedea, de si cam greu, totusi unu inceputu bunu, parochulu erá adjustatu in catra pre lenga salariulu de 210 fl. anuali dela directiunea fodinala si 50 fl. din nu sciu ce fondu (aci este de insemnatu, ca la altu ceva n'are de a conta preotulu) dupa cum ni este cunoscutu si din partea P. S. S. parentelui Olteanu, candu apoi preotulu tienea scóla cu prunchii, ii ducea la beserica crescundui in spiritu blandu si curatu, cu totulu deosebitu de scól'a de statu, ce nu cunósce isvorulu religiunei si alu moralei. Acést'a inse n'a duratu multu, ca-ci P. Olteanu fù transpusu si preotulu constrinsu pre o alta cale asi castigá si assecurá subsistenti'a cotidiana, lassandu prunchii in scirea Dnului. Mai departe localitatile scolastece cumperate cá atari trebue se se exarendeze pentru de a se amortisá in tempu de 10 ani capitaluliu de 2 mii fl. imprumutatu prin comunitatea besericésca pre lenga 7% la suta. Si óre cate scóle gr. cat. suntu in comitatulu Zarandului? Dorere! nece una(!) Pentru aceste ar' trebuí se aiba in vedere si astfeliu de occupatiuni conducatoriulu districtului, éra nu denunciariile si acusarile netrebnice — asupra preotiloru — la V. ordinariatu, ca-ci cu de aceste nice una-data nu vomu poté se ajungemu la resultatulu ce ni-lu cere sant'a causa, pentru care fiecare suntemu datori a ne luptá. — Se ne interessamu, fratiloru romani, mai resoluti de sórtea viitoriului nostru si se conversamu aici mai cu zelu, mai cu resolutiune in caus'a cea santa a vietii nóstre, ca atata vomu avé, catu ne vomu crea noi de noi! —

Alegerile dietali s'au terminatu preste asteptare in cea mai mare linisce asia, catu n'a fostu lipsa de poterea armata, ca-ci au fostu de ajunsu doi persecutori in ambe cercurile, pentru cá se tiena ordene la urna, unde bravii munteni pre intrecute votau pentru candidatii loru nationali.

Cortesirile celoru ce n'au lege au figuratu de minune in cerculu Bradului cu bani, éra in alu Halmagiului prin promisiuni, inse cu unu resultatu pre neinsemnatu, de si la inceputu, candu am vediutu, pre liberali dela celu mai intieleptu pana la celu mai rudu, ca ambla in ruptiulu capului pentru de a amagi poporulu, ne temeamu (!) incatva, nu ca dóra voru resesi aceli doi mameluci, pentruca eramu deplinu convinsi despre virtutes filioru munteni, ci mai vertosu pentru ace'a cá nu care-va din ei, castigandusi atare sumulitia de voturi, se faca confusiune.

Inse pre lenga tóte machinatiunile si unelteriile de cortesire ce loru nu-le interdice legea, totusi celu ce a pasitu la Halmagiu facia cu candidatulu nationalu abia intrunì bietele de 73 voturi facia cu 973. Mold. Gerg. in cerculu Bradului 19 facia cu 653, O! sermanii cum cadiura, cá de pre muntele tarpeu.

Am disu, ca loru nu-le interdice legea a nu cortesi, pentruca am auditu cu urechile esprimendune ca ei au datorintia immediata de a cortesi si legea pre ei in acestu punctu nu-i privesce.

Munti de auru li-se promitea alegatoriloru, déca voru votisa pre lenga aceli doi omeni rataciti li-se promitea ca déca voru fi ei celi alesi, atunci comitatulu nu se va disolvé si tribunalulu inca va remané (?) cá si candu, vedi Dómne; eli cá Guvernamentali ar' cutezá a lovi guvernulu in facia candu s'ar' incercá a face asia ceva, seau ca voru dice, despre ce nu me indoiescu: disolva guvernulu a acelu cuibu de rebeli ce gravitéza catra Bucuresci, ca scopulu totu nu ti-lu vei ajunge cu eli! Atatu sporiu póte ca ar' face.

Ei domniloru! sacre datorintie ne léga pre noi de acestu pamentu care in orbiea-ve nu voliti a-lu cunósce; nu voliti à récunosce ace's, ca strabunii nostri multu s'au luptatu pentru ace'a, ce vreti a ne rapi si ce noi inca numai morti vi-o concede, pana la calatori'a cea lunga, carea va fi mai lunga decatu pana la Bucuresci; apoi credu, ca numai ve prefaceti, candu ve place a vorbi asia ceva.

In urma cá se ve convingeti despre firmitatea caracterului romanului muntéanu, intrebati pre in gratiulu, cui nu-i e rusine asi negá pre mam'a sa, si ve va spune, ce pretiu au cucuveicile pre aici.

—l.

TARIFU A. alu conventiunei.

La intrarea in Romani'a.

NUMIREA ARTICULELORU	BAZ'A	DREPTURI
Cereale in generalu.		
Petroliu brutu si rafinatu.		
Lemne de constructiune.		
Mineraluri de feru.		
Feru si otielu brutu, in vergele séu drugi, prismatice séu rotunde.		
Piei brute		
Carbuni de pamentu (hulia, lignitu etc.).		
Carti in generalu, opere de cartografia in foi volante séu legate in atlas, gravure, litografii si fotografii in foi volante séu legate in album, opere de musica gravate, litografiate séu imprimate cu litere mobile.		
Instrumente si aparate de demonstratiune servindu pentru trebuinti'a invetiamentului de orce gradu.		
Obiecte de arta si de curiositate, destinate pentru museele publice séu pentru colectiunile private.		
Masine cu aburu in generalu, fire séu mobile.		
Masine si instrumente agricole de orce feliu.		
Masine de orce feliu, care serva pentru exercitiulu unei profesiuni séu unei industrii dre-care.		
Seuri si produsele dintr'insele (stearina, oleina, etc.), in generalu tóte materiile prime destinate pentru fabricatiunea luminariloru de stearinu si a sapunului, precum si productele accesorii, necessarii la acésta fabricatiune.		
Zdrentie si cárpe de orce feliu.		
Materii tinctoriale si produsé chimice necessarii pentru industria.		

Scutite de drepturi

TARIFU B.

Drepturi la intrarea in Romani'a.

Nr. curentu	NUMIREA ARTICULELORU	Unitá'a dupa carea se impléscu drepturile	Tax'a dreptu'ui de importatiune	Tax'a la suta din greutatea bruta
1	**Zaharu:**		frcs.	
	a) rafinatu, capatini, bulgari séu pisatu; candelu; zaharu de fructe si zaharu topitu	100 K.N.	20	12 in ladi si in butóie
	b) zaharu brunu ti casonadu (in fainu)	»	12	
	c) siropuri si melase	»	6	4 in saci sec in baloturi
2	**Bere:**			
	a) In butelii si in urcióre	»	15	20 in ladi
	b) In butóie	»	8½	25 in butóie duble
3	**Spiritúose destilate de totu feliulu,** precum: rachiuri, alcooluri, rumu, arracu, esintia de puncis, licuoruri si alte spirtúose cu zaharu séu fara zaharu	»	25	20 in ladi 25 in butóie duble 15 in butóie simple
4	**Ceara:**			
	a) bruta, alba séu galbena de orce feliu	»	43	
	b) lucrata, alba séu galbena, precum: luminari, figuri, flori séu alte preparatiuni de orce feliu	»	55	12 in lazi si butóie
5	**Luminari de stearinu si de spermantietu** de orce feliu	»	25	
6	**Sapunuri** de orce feliu, afara de sapunurile de parfumerie	»	15	
7	**Charthia si papetarii:**			
	a) ordinarie, adeca: charthii vineté séu altele de ambalagiu, simple séu smolite, carióne ordinarie, charthia de stiela, charthia de lustru si alte similare	»	8	16 in ladi si 6 in baloturi
	b) charthia fara numire speciala	»	19	
	c) charthii zugravite de orce feliu	»	40	
	d) charthii de luxu, adeca: charthii poleite séu argintuite, charthii cu ornamente in relíefu séu taiate, charthii de scrisóri, cu monograme séu desenuri si plicuri corespundatóre, charthia de Chin'a; precum si obiecte de charthia simpla, séu combinata cu alte materii afara de metáluri pretióse, de pietre fine si semi-fine, de margeanu adeveratu, de margaritare fine, de chihlibariu, de jaisu si de sidefu	»	60	16 in ladi 6 in baloturi
8	**Tiesuturi de lana:**			
	a) ordinarie, adeca: paturi de rendu ca peru lungu (paturi, tioluri) postavuri ab'a si dimie, postavu brutu, covére de lana de totu feliulu, cu bucat'a séu cu metru	»	30	
	b) postavuri si alte tiesuturi analoge cu postavurile neimprimate; precum si flanele de orce feliu, albe séu colorate	»	58	
	c) orce alte tiesuturi de lana nearetate mai susu la literile a si b afara de sialuri si de dantele; asemenea orce alte articule de pasmanterie, nasturarie si panglicarie de lana	»	90	15 in ladi 6 in baloturi
	d) articule de bonetarie de lana de orce feliu, chiaru garnite cu alte tiesuturi	»	150	
	e) pasle de orce feliu; precum si urmatóriale articule de pasla: talpi, slosioni cu séu fara talpi si palarii de pasla grése pentru trebuinti'a tieraniloru si soldatiloru	»	25	
9	**Tiesaturi de bumbacu:**			
	a) ordinarie, precum: neinalbite, nespalate, nevapsite, nefiorate, nefasionate, festili impletite, resaduri, fileuri si brauri	»	20	
	b) semi-fine, precum: lucrate, spalate, vapsite (afara de cele imprimate), fasonate séu nu	»	25	15 in ladi
	c) fine, precum: imprimate, tiesuturi cu chenaruri	»	45	6 in baloturi
	d) extra-fine, precum: tulu englesu, bobinete, muselina, linoun, gazu si alte tiesuturi usióre, afara de dantele	100 K.N.	90	
	e) articule de pasmanterie si de panglicarie	»	80	
	f) articule de bonetarie de bumbacu, de orce feliu, chiaru garnite cu alte tiesuturi	»	150	
10	**Pelerie (pei argasite) si lucruri de pele:**			
	a) pelerie ordinaria neavendu numire speciala	100 K.B.	40	
	b) pelarie fine, precum: vapsite, afara de peles, care este numai inegrita, batute, lustruite, aurite séu argintuite, precum si pei argasite si tabacite, pei de manusi, pele marochinu, saftianu, pei dise de cactoru etc.	»	70	16 in ladi 12 in panere 6 in baloturi
	c) lucruri de pele ordinaria, precum: lucrari de cismariu, de sielariu, de hamurariu, de giamentanariu, de pele ordinaria, chiaru combinate cu alte materii afara de cele enumerate la Nr. 7, d)	100 K.N.	45	
	d) lucruri de pele fina (afara de manusi), adeca cele enumerate mai susu la liter'a c) chiaru combinate cu alte materii, afara de cele aretate la Nr. 7 d).		90	
11	**Obiecte de cauciucu:**			
	a) ordinarie, precum: articule de cauciucu fara lustru, nevapsite, nespalate, chiaru combinate cu alte materii, afara de cele aretate la Nr. 7, d)	»	45	Tax'a aceiasi cá la Nr. 10
	b) fine, precum: articule de cauciucu cu lustru, vapsitu, stampate, chiaru combinate cu alte materii afara de cele aretate la Nr. 7 d)	»	90	
12	**Obiecte de lemnu:**			
	a) cu totulu ordinarie, precum: lucrari de dogariu, de témplariu, de strungariu, grése, brute; lucrari de caretasiu si alte obiecte de lemnu cioplite si taiate simplu, obiecte de cosiuri de nuele ordinaria, tóte aceste articule nici vapsite, nici lustruite, nici polite, nici combinate cu alte materii	100 K.B.	2	
	b) ordinaria, precum: lemne taiate subtiri, parcheturi nemarchetate; pluta in placa, foi, talpa si dopuri, tóte aceste articule brute	»	5	
	c) fine, precum: scule de menagiu (mobile), parchete marchetate, precum si tóte acele articule aretate mai susu la literile a) si b), vapsite, lustruite si poleite, chiaru combinate cu metaluri comune, cu piele ordinaria, cu trestie, cu trestie de mare si alte materii fibróse vegetale	100 K.N.	9	
	d) extra-fine, precum: lucrari de lemnu marchetate, incrustate, sculptate, lucrari fine de strungariu si de cosiariu, de lemnu poleitu, horlogesu dela Forêt Noiru, lemnu de marchetarie, si in genere tóte articolele nearetate mai susu la literile a), b) si c), chiaru combinate cu alte materii, afara de cele indicate la Nr. 7, d), in fine mobile impluse, imbracate séu nu	»	50	16 in ladi si in butóie 9 in baloturi
13	**Sticle:**			
	a) turnata, fara lustru, gravata, sculptata, fasonata, masiva; tóte aceste obiecte, necolorate, netaiate	»	20	30 in ladi si in butóie
	b) taiate, colorate, vapsite, aurite, argintate; sticle de policandru	»	50	20 in panere si in jumetate de lazi
14	**Ape minerale** naturale si factice, in butelii si in urcióre	100 K.B.	1	
15	**Instrumente:**			
	a) clavire, piane si pianine	valóre	6%	
	b) orce alte instrumente de musica	»	5%	
	c) instrumente de astronomie, de chirurgie, de optica (afara de lunete montate, binoculari si lornete de teatru), de matematici, de fisica si de chimie (pentru laboratorii)	100 K.	scutite	
16	**Culori preparate,** licuide séu solide, in prafu, in tablitie, in basici, in coji de scoica, in flacóne séu in cutii cu séu fara accesoriele loru	100 K.B.	60	

TARIFU C.

La esirea din Romani'a.

NUMIREA ARTICULELORU	BAZ'A	DREPTURI
Sare;		
Tutunu foi séu fabricatu sub tóte formele sale;		
Faina;		
Carti, opere de cartografia si de musica, imprimate in Romani'a;		
Vinuri si otieturi;		
Rachiuri, alcooluri si bere;		
Petroliu brutu si rafinatu;		
Productele minelóru exploatate in Romani'a;		
Producte manufacture in generalu.		

Scutite de dreptulu de esire

(Urmédia Actu additionalu si Protocolulu finalu).

Tohanu vechiu 16 Iuniu 1875.

Finiendue alegerile dietali si pe la noi nu potu trece cu vederea necalificabilea portare a unoru conducatori romani din cerculu nostru, dupa cum arata decursulu alegerei:

In 27 Iuniu a. c. inainte de alegere a venitu ad. d. Ion Ratiu din Branu dimpreuna cu unu magiaru fórte incarnatu in comun'a nóstra Tohanu-vechiu, unde se asiediara intr'o carciuma publica, si acolo chiamara pe judele com. Indata ce-lu vediura amintitii domni si pusera 1 litra de vinarsu in mana si i disera: Vedi de alegatori se mérga pe 1 Iuliu a. c. la alegere in Fagarasiu, ca la din contra perdi postulu de jude. Firesce judele com. cá omu neespertu temenduse de amenintiare indata a si tramisu juratii prin comuna spre a aduná pre indreptatitii la alegere la carcium'a unde erá cei 2 farisei in cuartiru. Dupa ce s'a adunatu cu multa greutate una parte din indreptatitii de alegere fosti boerenasi la loculu destinatu, d. Ratiu se adressá catra densii, cá fia-care dintre alegatori se mérga la Fagarasiu spre a-si dá votulu, — „care votu vi se va platí domniiloru vóstre insutitu."

Astfeliu din partea poporului nostru granitiarescu din acésta comuna au mersu vro 70 de persóne fórte nobile. D. Ratiu a dusu apoi cu sene 5 invetiatori din Branu si 2 din Tohanu — pe cari pe toti ii amagira, promitendule dupa alegere posturi mai bune cá multiumita ca au votatu cu Boer Antal. In adeveru, alegatorii facura voi'a d. Ratiu.

Asia dupa alegere intelligenti'a din Tohanu fù chiamata din partea capitanului supremu la prandiu in Branu in 13 l. c. arangiatu intru onórea noului deputatu alesu. Arangiatoriulu alegerei Ion Ratiu inca luá parte.

La mésa se tienura felurite toaste, dintre cari celu mai de insemnatate a fostu, dupa cum am intielesu alu dlui capit. supr. si adeca, ca fericitu este poporulu atunci, candu are din candu in candu cate un'a persóna vrednica de mare lauda, si persón'a acésta este dlu Ratiu. —

Asia onorase d. Ratiu concluslulu nostru din Sibiiu si meritá a fi datu la publicu spre cunósca de servilu si maghiaronu, ca a desertatu dela politic'a nationale.

Se ne ferésca Ddieu de multi romani asemenea de invatiati si solidi precum se dovedi a fi d. Ratiou, care in sperantia ca se va face szolgabirou, a degeneratu parasindu romanismulu si totusi nu va ajunge, ce venéza, ca si maghiarii lu voru judecá de omu venabilu si d'andea cestia n'au pretiu neci in lagarulu dusmanu neci in celu parasitu. —

Noutati diverse.

Alb'a-Iuli'a, 19 Iuliu 1875.

Adunarea generala estraordinaria a Associatiunii nóstre, tienuta eri aici, a decisu in unanimitate a tiené adunarea ordinaria in **29** Augustu a. c. in orasiulu Reghinu. Membrii si ospeti mai multi din apropiare, mai pucini din departare. Reportulu speciale va urmá. Coresp.

Alegere cu unu votu!

Sciti ca alegatorii romani din scaunulu Miercurei cu ocasiunea terminului electorale de deunadi votasera in unanimitate, cá in locu de a-si vende sufletele, se-si védia cu totii de lucrurile campului, dela care apoi nu a fostu nimeni in stare a-i abate. Nóu'a alegere se fixá pe 22/10 Iuliu. Se latí tare faim'a ca d. Vodiarner -si cérca fortun'a si la „Blochii" din scaunulu Miercurei. Déra comitetulu centrale electorale din Budapesta afá cu cale a pune aici candidatur'a unui altu renegatu, a dlui Paulu Moritz, cadiutu reu in Ungari'a. Acelasiu comitetu porunci dlui Grigorie Moldovanu dela „Mag, Polgár," cá se alerge la Miercurea, spre a prepará calea lui Moritz. Numai asiá s'a potutu intemplá ca dintre romani se afle unu singuru individu, care dete votulu seu d-lui Moritz; déra spunu, ca nici acela nu ar' fi alegatoriu dupa lege. Asia d. Moritz fù alesu cu unu singuru votu, si acela nesiguru. Pucinii sasi alegatori din comunele acelui scaunu inca s'au abtienutu toti incatu nici chiaru dn. Jos. Trausch dela Brasiovu nu a potutu castigá unu singuru votu macaru.

Invitare la balulu tienendu in 8 Augustu st. n. a. c. la scaldele dela Stojca, in favórea scólei principale gr. cath. rom. din Lapusiulu ung. La acésta petrecere suntu invitati a luá parte atatu in persóna catu si prin oferte benevóle toti patronii scopuriloru filantropice cu atatu mai vértosu, ca-ce in tempulu de acum numai prin spriginire reciproca ne potemu opune fatalitatiloru nenumerate si numai prin conveniri mai adese ne potemu asecurá ajungerea la tinti'a dorita.

Datu in Lapusiulu ung. in 20/7 1875.

Comitetulu arangiatoriu.

— In Ischl imperatulu Austriei intempiná in 15 Iuliu pe imp. Germaniei la Stroble, unde se imbraciosiara cordialu. Imperatii prandira la vil'a imperiale si sér'a se preamblara mai lungu tempu. Imp. Vilchelm se intórse la Hamburg.

Min. ung. de financie provóca acum, dupa alegeri, tóte jurisdictiunile, cá se executeze darea cu tóta intetirea.

— Ministeriulu r. de culte si instructiune p. cu emisu din 19 Iuniu a. c. nr. 12,357 a dispusu cursuri supletórie pentru gimnastica in Orade, Clusiu etc. si doritorii a participá se se adresseze la insp. r. de scóle resp. Participatorii capeta diurnu cate 60 cruceri.

— In Sabisiu s'a decisu de susu alegerea pe dilele dela 8—17 Aug. o. c.

— Prin ordin. min. de instruct. p. se oprí Abcdariulu de Basiliu Petri din tóte scólele poporali, pentru ca e pre romanescu, acum publica acésta si fóiea officiale.

— Min. de agricult., industr. si comerciu tramise cercularie la tóte jurisd., care demanda, cá paspórtele pentru vite se se faca pentru fia-care vita deosebitu. Din punctulu timbrului. —

— Ministeriulu r. ung. de agricultura, industria si comerciu au concesu **comunei Blasiu** in com. Alb'a inferiore, cá terguiu de septemana joi'a se póta fi impreunatu si cu tergu de vite. —

— Daun'a casiunata de furtun'a elementaria in dilele trecute, candu in multe comune din giurulu Blasiului cá si in Blasiu se nimicira campurile si viniele cu totulu, este fórte mare si numai ajutoriulu filantropicu o póte repará, care e reclamatu de sermanii plugari.

— In Klagenfurt a ninsu in 14, incatu pe culmea muntiloru si a 2-a di dupa prandiu stá néu'a.

(Necrologu.) † Comun'a beserecesca romana gr. cat. din Clusiu, cu adnnca intristare anuncia, ca adeveratulu si de toti onoratulu si iubitulu loru pastoriu sufletescu

GREGORIU CHIFA.

cooperatoriu, membru ord. alu „Associatiunei rom. transilvane pentru liter. si cult. poporului rom. scl. fiendu in alu 49-le anu alu etatei si alu 23-le alu preotiei sale, luni in 19 l. c. ser'a, intr'unu impetu reinnoitu alu ofticei, de care patimiá, s'a mutatu dela céste trecutoria la cele eterne.

In repausatulu pierdú incarunt.tulu seu parente propt'a si mangaierea betranetieloru, fratele si sor'a pre fratele fragedu inbitoriu si totdeun'a promtulu loru ajutatoriu, amicii si cunoscutii pre amiculu sinceru, natiunea rom. pre unulu din fiii celi mai devotati, era baserec'a pre operariulu fidele pururea neadormitu si neobositu in vinia Domnului*) Douedieci si trei de ani pleni de activitate impreunatu cu multa abnegatiune, cu multe trude si ostenele intru pastorirea credentiosiloru acestei parochie, esplica deajunsu profundulu doliu, ce invesch comun'a nostra. Pentru adeveratulu preotu, amatoriulu filiu si frate, amabilulu si sinceralu concetatianu curgu lacramele nóstre; pentru elu, iubirea si meritele lui, pastreza si voru pastrá animele nostre cea mai cordiala, pia si recunoscutoria aducere-amente.

Osamentele-i pamentesci, dupa indatinatele ceremonie funebrali, cari se voru celebrá jói in 22 Iuliu a. c. la 5 óre dapa amédia in baserec'a gr. cat., se voru petrece la repausulu eternu in cemeteriulu comune; éra parastasulu pentru repausulu sufletului seu se va tiené sambata in 24 l. c. la 9 óre antemeridiane.

Fia-i tierin'a usiora si memori'a benecuventata!

Clusiu, in 20 Iuliu 1875.

*) Si diurnalulu nostru pe unu sprijinitoriu corespondentu. Red.

Nr. 628 ex 1875. 1—3

Concursu.

La scólele reuniunei granitiaresci din fostulu regimentu romanu I, suntu a se conferí urmatóriale posturi:

1. Siese posturi de invetiatori diriginti la scólele din Tohanulu vechiu, Tientiari, Margineni, Copacelu, Lis'a si Racovit'a cu salariu anuale de cate 300 fl. v. a., cortelu, gradina si lemne de focu dupa usulu de pana acuma.
2. Postulu de invetialoriu de sene la nóu'a scóla din Baru-mare cu salariu de 300 fl. val. a., cortelu, gradina si lemne de focu.
3. Postulu de invetiatoriu secundariu la scól'a din Vaida-rece cu salariu de 240 fl. v. a., cortelu, si lemne.
4. Cinci posturi de invetiatori adjuncti la scólele din Sin'a, Lis'a, Ohab'a, Tohanulu vechiu si Tientiari, si adeca in tientiari cu salariu de 200 fl., la celelalte scóle de cate 180 fl. v. a., la tóte inca cortelu si lemne de focu.

Doritorii de a occupá vre unulu din posturele aceste, binevoiésca a-si trametc suplicele instruite cu documentele recerute pana la **15 Augustu** a. c. st. nou, la

Comitetulu scolariu granitiarescu din fostulu regimentu rom I, in Sibiiu.

Mai nou.

TELEGRAMU (Valcele) Elöpatak 23 Iuliu, 3 óre. La alegerea de eri in cerculu **II-le** alu Mercurei s'a alesu de deputatu cu 1, di unu votu Moritz Pál, candidatulu regimului. Elia."

NB. La prim'a alegere in Mercurea in 6 neci unu votu macaru nu se dete la urna, asia votulu estu unu, e atatu catu passivitate absoluta.

Totu din Valcele ne veni dela alta mana notiti'a, ca numerulu óspetiloru de bai au ajunsu la numerulu de 394 familie ad. 700 persóne; ca pentru adunarea medicilorn si a scrutatoriloru naturali se cladesce unu salonu nou de cura; ca fontan'a a dóu'a cu apa isvoru asemene celui principalu inca se afla gata; si ca óspeti din Romani'a inca incepu a veni. —

Dela Pest'a scrie „Kelet Népe" organulu lui Sennyei, cumca ministeriulu s'ar' clatiná, ca ministrulu de justitia Bela Perczel se va retrage din postu, cea ce va trage dupa sene schimbari mari. Departementele se voru reduce la 12, multi officiali se voru pensiová impucinandusse officialii.

In Montenegro in Zavalye in urm'a renitentiloru trecute din Ertiegovin'a s'au tienutu adunare de poporu si cu greu se voru puté retiené Muntenegrinii, cá se nu tréca spre ajutoriu, candu voru veni turcii, cari tocma se afla pe drumu spre a domolí renitentiele ertiegovinenilorn si intemplandusse vr'o versare de sange póte esí si o conflagratiune, cu tóte, ca Russi'a respunse princ. de Montenegru la intrebarea acestuia, cá se iè pusetiune asteptativa. —

Nr. 6208—1875.

Publicatiune.

Conformu § 13 alu art. de lege VIII din 1874 dela 1 Ianuariu 1876 incolo, vendiendusse vinu olavina si spiritu cu butea, trebuescu bunile legalisate si provediute cu unu timbru, prin carele se se arate cuprinsulu spatiului loru dupre mesurarea nóua. Esceptiune se face numai cu vendiarea vinului, olavinei si spictului din strainetate atunci, candu se face vendiarea ulteriora in vasele originali.

Dupa § 9 alu art. de l. amintitu nesobservarea acestei ordinatiuni se va pedepsi, afora de confiscarea vaseloru, cu o pedépsa in bani pana la 100 fl. v. a., ce este a se esecutá pe cale administrativa, ori cu unu arestu corespundietoriu.

Brasiovu, 21 Iuliu 1875.

Magistratulu cetatii si alu districtului.

Cursurile

la bursa in 23 Iuliu 1875 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 24½ cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 „ 90½ „ „

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.